

El simbolisme de la passió

E S
P O T
M O R I R
D'A
M O
R ?

Amb el títol “De l’amor i la mort” s’apleguen a la sala d’exposicions del Centre Cultural Caixa Catalunya-La Pedrera, un total de 101 dibuixos i gravats procedents de la Biblioteca Nacional que van des del segle XV fins a les darreries del XIX. L’exposició, inaugurada la setmana passada, estarà oberta fins el 28 d’octubre d’enguany.

Tant l'amor com la mort han estat dos dels grans temes que més s'han prodigat des de temps ben llunyans tant en el camp de les arts com en el de les lletres. En aquest sentit, l'exposició es presenta dividida en tres grans blocs dedicats respectivament a l'amor, a l'amor i la mort i a la mort amb el propòsit, tal com expliquen els organitzadors, de fer "una lectura del canvi del registre simbòlic que va des del neoplatonisme del Renaixement passant pel realisme de la contrareforma i el barroc fins el nou codi de valors del romanticisme, amb l'objectiu d'il·luminar l'evolució de quatre segles de creació simbòlica".

Des d'aquest punt de vista cal assenyalar que, dins de cada grup temàtic, s'ha procurat disposar les obres en l'ordre cronològic en què van ser creades les imatges i no pas les estampes. Val a dir que la data d'execució de les pintures i els dibuixos és anterior a la creació dels gravats. Els gravats són gairebé sempre una interpretació d'obres famoses, i la data d'execució d'aquests gravats pot ser molt propera en aquestes obres o haver-hi una diferència d'anys considerable, segles fins i tot. Aquest és, segons la comissària de l'exposició, Elena de Santiago, "un fet molt significatiu perquè testimonia la vigència de determinades obres que mai han deixat d'interessar als artistes i al públic".

El primer apartat de la mostra comença amb cinc imatges, entre les quals cal destacar una obra de Parmigianino (*Amor fabricant el seu arc*) que resumeix tot el contingut de la secció: l'amor sagrat (Anteros), i l'amor profà (Eros), jeuen als peus d'Amor, que amb el seu somriure demostra que pot desarmar els forts i vèncer qualsevol resistència. Un exemple de com es projecta aquesta idea en el temps és un altre gravat d'aquesta secció i que té un caràcter moralitzant típic del segle XIX: *L'Amor s'educa la Innocència*, de Prud'hon.

Les imatges de l'amor en la mitologia i la literatura clàssica són representades per gravats que parteixen d'obres de Miquel Àngel, Rafael, Ticià, Il Correggio, Carracci, Tiepolo o Boucher. Entre les representacions de Venus, la deessa de l'amor per excel·lència, cal esmentar les obres que per a ús privat van col·leccionar els reis espanyols Carles V, Felip II i Felip IV. Les obres de Ticià, Il Veronese, Il Correggio i sobretot la sèrie d'olis de Rubens, *El jardí de l'amor*, hi són representades. Dos gravats més criden l'atenció: un fet a partir d'una obra del francès Boucher on es pot veure Venus preparant-se "per a un concurs de bellesa jutjat per París", i una altra de Tiepolo on la deessa puja a l'Olimp en un carro d'or guiat per coloms i sense cap més vestit que un cenyidor d'or.

Els amors dels déus, igualment, són representats per episodis d'obres d'autors clàssics, com les *Metamorfosis* d'Ovidi o l'*Ase d'or* d'Apuleu. També hi ha representacions d'escenes de *La Ilíada* i *L'Odissea*. En l'apartat dedicat a l'amor humà hi podem contemplar una obra emblemàtica: l'*Adam i Eva* de Dürer. Al seu costat es poden esmentar obres de Fortuny (*La vicaria*) de Fragonard (*El columpi*), i l'àlbum *Pamela* de l'anglès Joseph Highmore com a prototipus de la novel·la sentimental. Cal destacar un dibuix i un gravat de Goya que demostren la relació que va mantenir amb la duquesa d'Alba.

La segona part de l'exposició (titulada "L'Amor i la Mort") consta de vuit gravats datats entre el segle XV i XIX. Hi destaquen tres al·legories obra de Dürer i dos més de Goya procedents de "Los Caprichos", un dels quals dona nom a la secció.

La mort és una de les grans obsessions de l'home i per tant un dels temes més representats en la pintura i el gravat. La secció es divideix en quatre grups temàtics: el primer es dedica a les imatges simbòliques de la mort inventades pels

artistes europeus, la segona reuneix una antologia d'obres mestres sobre la mort de Jesucrist, la tercera és dedicada a la mort de l'home i, finalment, el quart apartat ens introdueix en el triomf sobre la mort a través de la fama, la glòria i el record del geni. Pel que fa a les imatges simbòliques, és ineludible la presència de Dürer amb dues obres esplendides: *Els quatre genets de l'Apocalipsi* i *El cavaller, la mort i el diable*. Un gravat anònim italià (*La dona sorpresa per un esquelet*), ens explica les teories neoplatòniques dominants durant el segle XVI. En aquest apartat també destaquen les obres dels artistes dels Països Baixos per la seva perfecció estètica i tècnica, i no menys interessants, per enigmàtics, són els gravats de Tiepolo i un Goya aclaparador: *Nada. Ello dirà*.

Les obres que tracten sobre la mort de Jesucrist estan ordenades seguint la seqüència dels Evangelis. Hi podem veure obres de Murillo, Rembrandt, Ribera, Parmigianino, Mantegna i Dürer que representen escenes bíbliques que van des de l'*Oració a l'hort* fins a la *Mort de la Verge*. Per a la representació de la mort de l'home s'ha escollit una fórmula interessant: fer-ho a través de la mort de prototipus humans. Així, hi trobem la mort de l'heroi, la mort del rei, la dona que prefereix suïcidar-se abans que caure presonera, la mort a la guerra ("Los desastres de la guerra" de Goya). I dos gravats que coincideixen per la seva estrebadora actualitat: *Marroquí ofegat a la platja* i *Cabileny mort* de Fortuny. Finalment, el triomf sobre la mort —és a dir, el dogma cristià de la Resurrecció—, és representat per obres de Rembrandt, Herrera el Mozo i Gaspar Becerra. L'exposició es tanca amb una gran imatge de nou fulls que representa *El judici final* de Jean Cousin, que segueix la visió d'Ezequiel segons la qual els morts resuscitaran en cos i ànima.

Marc Soler

L'exposició de La Pedrera es presenta dividida en tres blocs dedicats a l'amor, a l'amor i la mort i a la mort, amb l'objectiu d'il·luminar l'evolució de quatre segles d'història